

**JULIAN
BARNES**
zgomotul timpului

Ediția a II-a

Traducere din limba engleză
VIRGIL STANCIU

NEMIRA

Cuprins

UNU. PE DEBARCADER.....	13
DOI. ÎN AVION.....	71
TREI. ÎN AUTOMOBIL.....	129

Unu. Pe debarcader

Într-o zi frumoasă de primăvară, când soarele încă nu se ridicase înalt în cer, am ieșit din apartament și am mers spre debarcader. În jurul meu se mișcău oameni în cămăși de noapte și pantaloni scurți, dar nimeni nu mă privea. Erau toți ocupați să se îmbrace sau să se dezbrace, să își pună încălțările sau să le scingă. Un bărbat în vârstă, cu ochii albi și părul grizonat, se așezase pe un băncuț din lemn și se uita la cer.

El mă privea cu o privire curioasă, dar nu mă vorbea. Când am ajuns la debarcader, am văzut că acolo erau deja câțiva oameni. Un bărbat în uniformă de marinier se uita la ceasul lui. Alții erau în conversații grupale. Un copil mic alerga pe lângă ei, jucându-se cu o minge. Aerul era încă răcoros, dar se simțea că primăvara a început să se manifeste. În jurul meu se mișcău oameni în cămăși de noapte și pantaloni scurți, dar nimeni nu mă privea. Erau toți ocupați să se îmbrace sau să se dezbrace, să își pună încălțările sau să le scingă.

Am mers puțin departe de debarcader și am văzut un bărbat în uniformă de marinier care se uita la ceasul lui. Alții erau în conversații grupale. Un copil mic alerga pe lângă ei, jucându-se cu o minge. Aerul era încă răcoros, dar se simțea că primăvara a început să se manifeste. În jurul meu se mișcău oameni în cămăși de noapte și pantaloni scurți, dar nimeni nu mă privea. Erau toți ocupați să se îmbrace sau să se dezbrace, să își pună încălțările sau să le scingă.

Nu știa decât că acesta era timpul cel mai rău.

Stătea lângă lift de trei ore. Era la a cincea țigară și mintea îi lucra febril.

Chipuri, nume, amintiri. Turbă tăiată apăsându-i în jos mâna. Păsări de apă suedeze luându-și zborul deasupra capului. Lanuri de floarea-soarelui. Parfum de esență de garoafe. Mirosul cald, dulce, al Ninei ieșind de pe terenul de tenis. Picuri de sudoarea prelingându-se din moțul de pe frunte. Chipuri, nume.

Și chipurile și numele celor morți.

Ar fi putut aduce un scaun din apartament. Dar nervii l-ar fi ținut oricum în poziție verticală. Și ar fi fost un lucru foarte excentric să aștepte liftul șezând pe un scaun.

multe locuri și în multe momente, unele chiar înainte de nașterea ta, în țări străine și în mințile altora.

Iar după aceea, orice s-ar întâmpla în continuare, totul s-ar desfășura în același fel, în alte locuri, în mințile altora.

Se gândi la țigări: pachete de Kazbek, Belomor, Herzegovina Flor. La un om fărâmițând tutunul dintr-o jumătate de duzină de țigarete în pipa lui, lăsând pe masă o grămăjoară de foițe și muștiucuri de carton.

Putea fi oare reparat, pus la loc, reîntors, chiar și în acest stadiu înaintat? Cunoștea răspunsul: ceea ce spusese doctorul despre restaurarea Nasului: „Desigur, poate fi pus la loc, dar, vă asigur, vă va fi mai rău așa.“

Se gândi la Zakrevski și la Casa Mare și la cine l-ar fi putut înlocui pe Zakrevski acolo. Cineva o fi făcut-o. Nu era o penurie de Zakrevski-i, nu în lumea asta, constituită așa cum era. Poate când se va realiza Paradisul, cam peste 200 000 000 000 de ani, nu va mai fi nevoie să existe alde Zakrevski.

În unele momente, mintea lui refuza să creadă că se întâmpla ceea ce se întâmpla. Nu se poate, pentru că așa ceva nu poate exista, cum a zis domnul Maior văzând o girafă. Dar se putea și chiar se întâmpla.

Destinul. Doar un termen bombastic pentru ceva în legătură cu care nu puteai face nimic. Când viața îți

spunea „Și astfel“, dădeai din cap și-l numeai destin. Și astfel, fusese destinul său să se numească Dmitri Dmitrievici. Nimic de făcut. Natural, nu-și amintea propriul botez, dar nu avea motiv să se îndoiască de adevărul poveștii. Toată familia se adunase în studioul tatălui, în jurul unei cristelnițe portabile. Sosise preotul și-i întrebaseră pe părinți ce nume doreau să-i dea nou-născutului. Iaroslav, răspuseseră ei. Iaroslav? Părintelui nu-i plăcuse numele. Zisese că era unul foarte neobișnuit. Copiii cu nume neobișnuite, zisese el, erau hărțuiți și batjocoriți la școală; nu, nu, nu-l puteau boteza pe băiat Iaroslav. Tatăl și mama fuseseră lăsați fără grai de o opoziție atât de fermă, dar nu voiau să supere pe nimeni. Ce nume propuneți dumneavoastră? Întrebaseră. Dați-i un nume obișnuit, răspunsese preotul: bunăoară, Dmitri. Tatăl îi atrăsese atenția că el însuși se numea deja Dmitri și că Iaroslav Dmitrievici suna mult mai bine decât Dmitri Dmitrievici. Dar preotul respinsese argumentul. Și așa devenise el Dmitri Dmitrievici.

Ce importanță avea numele? Se născuse în Sankt Petersburg, începuse să crească în Petrograd, își încheiase creșterea în Leningrad. Sau Sankt Leninsburg, cum îi plăcea uneori să-i spună. Ce importanță avea numele?

Avea treizeci și unu de ani. Soția sa, Nita, stătea întinsă la câțiva metri de el, cu fiica lor, Galina, lângă ea. Galya avea un an. Recent, soția sa parcă își mai revenise. Lui niciodată nu i se păruse că starea aceea de lucruri ar fi sinceră. Avea emoții puternice, dar nu devenise priceput la exprimarea lor. Până și la un meci

de fotbal rareori urla sau își pierdea cumpătul ca toți ceilalți; se mulțumea să observe în tăcere dacă un jucător era îndemânat sau nu. Unii credeau că era vorba de formalismul încuiat al unui leningrădean; dar, pe deasupra – sau pe dedesubt – el se știa o persoană timidă și angoasată. Cu femeile, când se lepăda de timiditate, oscila între entuziasm absurd și bosumflare disperată. Era ca și cum ar fi setat mereu metronomul greșit.

Totuși, chiar și așa, viața lui dobândise până la urmă o anumită regularitate și un ritm corect. Doar că acum totul devenise din nou instabil. „Instabil“ era mai mult decât un eufemism.

Valijoara cu lucruri pentru noapte, sprijinită de gamba sa, îi amintea de tentativa lui de a fugi de acasă. Câți ani avusese? Șapte, poate opt. Și avusese cu el o mică valijoară? Probabil că nu – exasperarea mamei sale ar fi fost prea rapidă. Era într-o vară la Irinovka, unde tatăl lui lucra ca director general. Jurgensen era meșterul bun la toate. Cel care făcea și repara lucruri, care rezolva problemele astfel încât și un copil putea să priceapă. Care niciodată nu-l instruia cum să facă anumite lucruri, lăsându-l doar să vadă cum o bucată de lemn se transforma într-un pumnal sau un fluier. Care-i dădea o bucată de turbă proaspăt tăiată și-l lăsa s-o miroasă.

Se atașase foarte mult de Jurgensen. Astfel încât, atunci când nu-i convenea ceva, ceea ce se întâmpla des, replica: „Foarte bine, atunci mă duc să stau la Jurgensen!“ Într-o dimineață, încă în pat, rostise acea amenințare, sau promisiune, pentru prima oară în ziua aceea. Dar o dată era suficient pentru mama lui.

LIBRIS

Îmbracă-te și te duc eu acolo, îi răspunse ea. El primise provocarea – nu, nu avusese timp de făcut bagaje – , Sofia Vasilievna îl prinsese ferm de încheietură și porniseră peste câmp spre locuința lui Jurgensen. În primul moment fusese îndrăzneț, pășind hotărât alături de mama. Treptat însă începuse să-și târâie picioarele, iar încheietura, apoi mâna se zbăteau să scape din strânsoarea mamei. În momentul acela crezuse că el era cel care făcuse gestul dezrobitor, dar acum recunoștea că mama îi dăduse drumul, deget după deget, până fusese liber. Nu liber ca să stea la Jurgensen, ci liber să facă stân-ga-mprejur, să izbucnească în lacrimi și să fugă acasă.

Mâini, mâini alunecoase, mâini care înhață. În copilărie se temuse de morți – să nu se ridice din gropi, să-l apuce și să-l tragă jos în pământul negru și rece, cu gura și ochii umpluți cu țărână. Teama asta îi dispăruse încet, pentru că mâinile celor vii se dovediseră a fi mult mai înspăimântătoare. Prostituatele din Petrograd nu-i respectaseră deloc tinerețea și inocența. Cu cât erau mai grele timpurile, cu atât mai lacom te înhățau mâinile. Se întindeau să-ți înșface penisul, pâinea, prietenii, familia, mijloacele de trai, existența. În afară de prostituate, se temuse de portari. De asemenea, de polițiști, indiferent ce nume preferau să-și dea.

Dar exista și teama cu sens opus: de a aluneca din mâinile care te protejau.

Mareșalul Tuhacevski îl protejase. Mulți ani. Până în ziua când observase sudoarea picurând din părul

 Mareșalului. O batistă mare și albă fluturase și tampone, iar el știuse că nu mai era de-acum în siguranță.

Mareșalul era omul cel mai sofisticat din câți cunoscuse. Era strategul militar cel mai vestit al Rusiei: zia-rele îl porecleau „Napoleon cel Roșu“. De asemenea meloman și lutier amator; un om cu mintea deschisă, iscoditoare, căruia-i plăcea să discute despre romane. În deceniul în care îl cunoscuse pe Tuhacevski, îl văzuse de nenumărate ori trecând furtunos prin Moscova sau Leningrad, după lăsarea nopții, în uniformă de Mareșal, pe jumătate muncind, pe jumătate distrându-se, îmbinând politica și plăcerea; perorând și combătând, mâncând și bând, dornic să arate că avea ochi pentru balerine. Îi plăcea să explice cum francezii îl învățaseră cândva secretul de a bea șampanie fără să sufere apoi de mahmureală.

El însuși nu avea să fie niciodată un astfel de om de lume. Îi lipsea încrederea de sine; poate că și interesul. Nu agrea mâncărurile complicate și se îmbăta mult prea ușor. Pe vremuri, în studenție, când toate erau regândite și refăcute, înainte ca Partidul să controleze absolut totul, pretinsese, ca toți studenții, că are un rafinament ieșit din comun. De pildă, chestiunea sexului trebuia regândită, acum că vechile proceduri dispăruseră pentru totdeauna și cineva venise cu teoria „paharului cu apă“. Actul sexual, susțineau atotștiutorii tineri, era ca băutul unui pahar cu apă. Când îți era sete, îl beai – când simțai dorința, făceai sex. Nu avusese nimic împotriva acestui sistem, deși funcționa numai dacă femeile erau la

LIBRIS

fel de doritoare, la modul liber, pe cât de dorite erau. Unele erau, altele nu. Dar analogia nu mergea mai departe. Un pahar cu apă nu-ți implica inima.

Și în plus Tanya apăruse deja în viața lui.

Când își anunța, regulat, intenția de a merge să locuiască la Jurgensen, părinții își închipuiau, probabil, că se săturase de restricțiile din cadrul familiei – chiar și de copilărie. Acum, când se gândea la asta, nu era chiar atât de sigur. Fusese ceva bizar – ceva profund greșit – în legătură cu reședința aceea de vară de pe moșia de la Irinovka. Asemenea tuturor copiilor, presupusese că toate erau normale dacă nu i se spunea contrariul. Așadar, abia când îi auzise pe cei mari discutând despre asta și râzând, își dăduse seama cât de disproportionat era totul în această casă. Încăperile erau enorme, dar geamurile extrem de mici. O cameră de cincizeci de metri pătrați putea să aibă doar o fereastră mititică. Adulții credeau că fără îndoială constructorii încurcaseră măsurătorile, înlocuind metri cu centimetri și viceversa. Însă efectul, după ce observai acest lucru, era alarmant pentru un băiat. Era o casă pregătită pentru cele mai negre vise. Poate de asta încercase el să scape.

Întotdeauna veneau să te ridice în miez de noapte. Așa că, decât să fie târât afară din apartament în pijama sau forțat să se îmbrace în fața unui operator NKVD disprețuitor și impasibil, se întindea pe pat complet îmbrăcat, peste pături, cu o valijoară gata pregătită alături, pe podea. Abia dacă punea geană

peste geană și-și imagina cele mai groaznice lucruri. La rândul ei, neliniștea lui o împiedica pe Nita să doarmă. Fiecare zăcea acolo, prefăcându-se; prefăcându-se de asemenea că nu aude și nu miroase teroarea celuiilalt. Unul dintre coșmarurile cu ochii deschiși, persistente, era că NKVD-ul o prinde pe Galya și o trimite – dacă avea noroc – la un orfelinat special pentru odraslele inamicilor statului. Unde i se va da un nume nou și un alt caracter; unde va fi transformată într-un cetățean sovietic model, o mică floarea-soarelui ridicându-și fața către mărțul soare ce-și dăduse numele de Stalin. Din această cauză, propusese să-și petreacă nopțile inevitabil albe afară pe palier, lângă lift. Nina era de neclintit în dorința ca ei să-și petreacă împreună, unul lângă celălalt, ceea ce putea să fie ultima lor noapte. Dar aceasta fusese una dintre rarele dispute câștigate de el.

În prima noapte lângă lift se hotărâse să nu fumeze. Avea trei pachete de Kazbek în valiză și aveau să-i trebuiască atunci când ajungea la interogatoriu. Și, dacă asta urma, în timpul detenției. Își respectase hotărârea în primele două nopți. Pe urmă îi venise ideea: dar dacă îi vor confisca țigările de cum ajungea la Casa Mare? Sau dacă nu va exista niciun interogatoriu ori doar unul foarte scurt? Poate că-i vor pune doar o coală de hârtie în față și-i vor cere să semneze. Dar dacă... Minteia lui nu mersese mai departe. Dar în toate cazurile acestea, țigările lui ar fi irosite.

Așadar nu se putuse gândi la un motiv să nu fumeze.
Așadar fumase.